

KJJK ainekava põhikoolile	1. Ainevaldkond: sotsiaalsained	2. Õppeaine: ajalugu
3. Kooliaste: III	4. Klass: 9.	5. Tundide arv nädalas: 2
Õppeaine kirjeldus (sh ainespetsiifikast lähtuvad erisused):		
<p>Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse uurima, teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.</p> <p>9.klassis käsitletakse lähiajalugu. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooga. Käsitluse põhimõte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloost, kus on oluline luua käsitleva teema ja paikadega isiklik seos.</p> <p>Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Püütakse luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust, Eesti ajaloo sõlmküsimumsi, Eesti iseseisvuse ning selle kaitsmise ning teisalt võõrvallutuste mõju erinevatel perioodidel. Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest.</p> <p>Ajalooõpetuse kaudu laiendatakse teadmisi, omandatakse ajaloolist sõnavara ja kujundatakse erinevaid oskusi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist; 2) ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus; 3) ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus; 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemine oskus, arutlusoskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus; 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus; 6) allikaanalüüs ja ajalookaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise oskus. <p>Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste saavutatuse taset kirjeldatakse ajaloo õpetamise eesmärkidenä kooliastmeti.</p> <p>Ajalootundides tutvustatakse õpilastele erinevaid ajalookäsitusi ja avatakse nende kujunemisetagamaid. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajalouuriija</p>		

seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja nähtuste käsitlemist erinevates allikates.

Õpilased õpivad mõistma, et erinevast positsioonist vaadates võib minevikku tõlgendada erinevalt, õpivad eristama propagandistlikke tõlgendusi ja mõistavad, et kõik allikad ei ole võrdselt usaldusväärsed ning kõik tõlgendused ei ole asjakohased.

Püsivalt tuleb pöörata tähelepanu õpioskuste arendamisele. Ainekava annab õpetajale vabaduse otsustada teemade käsitlemise sügavuse üle.

Õpitulemused (sh üldpädevused):

Õppesisu:

1. Teema „Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939” läbimise järel õpilane:

- 1) näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud muutusi (Versailles' süsteem);
- 2) toob esile rahvusvahelise olukorra teravnemise põhjusi 1930. aastail;
- 3) iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda;
- 4) iseloomustab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival ajastul;
- 5) iseloomustab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, ideoloogia, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, repressioon, Rahvasteliit, Versailles` süsteem, vaikiv ajastu, parlamentarism, Tartu rahu*;
- 7) teab, kes olid järgmised isikud ja iseloomustab nende tegevust: Jossif Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson

2. Teema „Teine maailmasõda 1939–1945” läbimise järel õpilane:

- 1) näitab kaardil Teise maailmasõja sõjategevust Idarindel, Läänerindel, Vaiksel

1. Maailm kahe maailmasõja vahel

1. Pariisi rahukonverents ja selle otsused
2. Maailma poliitiline kaart pärast rahulepingute sõlmimist
3. Rahvusvahelised suhted 1920. aastail
4. Maailma majandus 1920. aastail
5. Suur ülemaailmne majanduskriis ja selle tagajärjed
6. Sõjakollete kujunemine 1930. aastail
7. Demokraatia 1920.-1930. aastail
8. USA 1920.-1930. aastail
9. Suurbritannia ja Prantsusmaa 1920.-1930. aastail
10. Diktatuurid Euroopas
11. Fašistlik Itaalia
12. Natsionaalsotsialistlik Saksamaa
13. Kommunistlik Venemaa
14. Eesti Vabadussõda
15. Demokraatlik Eesti
16. Autoritaarne Eesti
17. Eesti kultuurielu
18. Kultuur maailmasõdadevahelisel ajal

2. Teine maailmasõda

1. Rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel

ookeanil ja Põhja-Aafrikas ning muudatusi Teise maailmasõja järel;

- 2) iseloomustab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel, ja toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjusi;
- 3) selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos;
- 4) iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist;
- 5) teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda, toob esile Teise maailmasõja tulemused ning tagajärjed;
- 6) teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ja mis riikidest moodustus Hitleri-vastane koalitsioon;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *MRP, holokaust, küüditamine, baaside leping, okupatsioon, Atlandi Harta, ÜRO*.

3. Teema „Maailm pärast Teist maailmasõda 1945–2024” läbimise järel õpilane:

- 1) iseloomustab külma sõja kujunemist ja olemust, toob esile selle avaldumise valdkonnad ja vormid;
- 2) näitab kaardil olulisemaid külma sõja aegseid kriisikoldeid ja muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail;
- 3) iseloomustab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel;
- 4) iseloomustab kommunistlikku ühiskonda NSV Liidu näitel ning Eesti arengut NSV Liidu koosseisus;
- 5) toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed;
- 6) analüüsib Eesti iseseisvumise taastamist ja Eesti Vabariigi arengut.
- 7) iseloomustab kultuuri ja eluolu 20. sajandil;
- 8) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *perestroika, glasnost, külm sõda, kriisikolle, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, plaanimajandus, massirepressioon, Atlandi*

2. Teise maailmasõja algus (1939-1941)
3. Sõja laienemine
4. Teise maailmasõja lõpuaastad
5. Eesti teises maailmasõjas (1939-1941)
6. Eesti teises maailmasõjas (1941-1945)
7. Totaalne sõda

3. Läänemaailm

1. Maailm pärast teist maailmasõda
2. Rahvusvahelised suhted
3. Arenenus tööstusriigid
4. Ameerika Ühendriigid
5. Saksa Liitvabariik

4. Kommunistlikud riigid

1. Nõukogude Liit aastatel 1945-1985
2. Kommunistliku süsteemi teke ja põhijooned
3. Mässuline Idablokk
4. Eesti NSV. Valitsemine ja majandus
5. Eesti NSV. Poliitilised olud ja vastupanu

5. Kolmas maailm

1. Kolmas maailm
2. Aasia ja Aafrika maad
3. Ladina- Ameerika

<p><i>Harta, Euroopa Liit, NATO, Balti kett, laulev revolutsioon;</i></p> <p>9) teab, kes olid järgmised isikud, ja iseloomustab nende tegevust: Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar, Mart Laar.</p> <p>ÜLDPÄDEVUSED:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kultuuri- ja väärtuspädevus 2. sotsiaalne ja kodanikupädevus 3. enesemääratluspädevus 4. õpipädevus 5. matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane 6. ettevõtlikkuspädevus 7. digipädevus 	<p>6.Kultuur ja eluolu pärast teist maailmasõda</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Teadus ja kultuur 2. Muutused igapäevaelus 3. Eesti NSV kultuur <p>7.Maailm 20. sajandi lõpul ja 21. sajandi algul</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Nõukogude Liidu lagunemine 2. Kommunistliku süsteemi lagunemine 3.Eesti Vabariigi taasiseseisvumine 4. Maailm 20. sajandi lõpul ja 21. sajandi algul 5. Tänapäeva globaalprobleemid 6.Eesti Vabariik tänapäeval
--	---

Põhimõisted:

1.Maailm kahe maailmasõja vahel

- 1.Pariisi rahukonverents ja selle otsused- Versailles´ süsteem, Rahvasteliit, reparatsioon, Compiegne´i vaherahu
- 2.Maailma poliitiline kaart pärast rahulepingute sõlmimist
- 3.Rahvusvahelised suhted 1920. aastail- Pakt, patsifism, manifest
- 4.Maailma majandus 1920. aastail- Inflatsioon, spekuleerimine, konveiermeetod, Dawesi plaan
- 5.Suur ülemaailmne majanduskriis ja selle tagajärjed- Suur depressioon, uus kurss (New Deal)
- 6.Sõjakollete kujunemine 1930. aastail- agressor
- 7.Demokraatia 1920.-1930. aastail-

demokraatia

8. USA 1920.-1930. aastail-

Isolatsioonism, uus kurss

9. Suurbritannia ja Prantsusmaa 1920.-1930. aastail-

Dominioon, parlamentaarne monarhia, vabariik, presidentialism

10. Diktatuurid Euroopas-

Propaganda, diktatuur, totalitarism, autoritarism

11. Fašistlik Itaalia-

fašism

12. Natsionaalsotsialistlik Saksamaa-

Natsionaalsotsialism, Kolmas Riik, plaanimajandus

13. Kommunistlik Venemaa-

Interventsioon, kodusõda, industrialiseerimine, kolhoos, sundkollektiviseerimine, isikukultus

14. Eesti Vabadussõda-

Vabadussõda, Tartu rahu

15. Demokraatlik Eesti-

Demokraatia, parlamentaarne vabariik, põhiseadus

16. Autoritaarne Eesti-

Vaikiv ajastu, autoritarism

17. Eesti kultuurielu

18. Kultuur maailmasõdadevahelisel ajal

2. Teine maailmasõda

1. Rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel-

Järeleandmis- ehk lepituspoliitika, anšluss, Münchener kokkulepe, MRP

2. Teise maailmasõja algus (1939-1941)-

Atlandi Harta, Talvesõda, Pearl Harbor

3. Sõja laienemine-

Normandia dessant

4. Teise maailmasõja lõpuaastad

5. Eesti teises maailmasõjas (1939-1941-

Okupatsioon, baaside leping, baaside aeg, annekteerimine

6. Eesti teises maailmasõjas (1941-1945)

7. Totaalne sõda-

Koonduslaager, holokaust, totaalne sõda

3. Läänemaailm

1. Maailm pärast teist maailmasõda-

Külm sõda, rahvademokraatia, Trumani doktriin, Marshalli plaan, ÜRO, raudne eesriie

2. Rahvusvahelised suhted-

Võidurelvastumine, massihävitusrelvad, pingelõdvendus, NATO

3. Arenenud tööstusriigid-

Heaoluühiskond, majanduslik lõimumine ehk integratsioon, Euroopa Liit, infoühiskond

4. Ameerika Ühendriigid-

Üliriik, diskrimineerimine

5. Saksa Liitvabariik-

Marshalli plaan, sotsiaalne turumajandus, Saksa majandusime, Hallsteini doktriin, uus idapoliitika

4. Kommunistlikud riigid

1. Nõukogude Liit aastatel 1945-1985-

Isikukultus, sulaaeg, stagnatsioon, käsumajandus, dissident, stalinism, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, plaanimajandus, massirepressioonid

2. Kommunistliku süsteemi teke ja põhijooned-

Nomenklatuur, riiklikud julgeolekuorganid, sotsialismileer, sotsialistliku orientatsiooniga riigid, rahvademokraatiamaad, sotsialistlik sõprusühendus

3. Mässuline Idablokk-

Praha kevad, Ungari ülestõus, Berliini kriis, Berliini müür, sõltumatu ametiühingukoondis „Solidaarsus“

4. Eesti NSV. Valitsemine ja majandus-

Üliindustrialiseerimine, sundkollektiviseerimine, plaani- ja käsumajandus, nomenklatuur

5. Eesti NSV. Poliitilised olud ja vastupanu-

Metsavennad, rehabiliteerima, dissidentlus

5.Kolmas maailm

1.Kolmas maailm-

Kolmas maailm, arengumaad, mitteühinemisliikumine

2. Aasia ja Aafrika maad-

Maoism, totalitaarne diktatuur, suur hüpe ja kultuurirevolutsioon Hiinas, apartheidipoliitika

3.Ladina- Ameerika-

peronism

6.Kultuur ja eluolu pärast teist maailmasõda

1.Teadus ja kultuur-

massikultuur

2. Muutused igapäevaelus

3. Eesti NSV kultuur

7.Maailm 20. sajandi lõpul ja 21. sajandi algul

1.Nõukogude Liidu lagunemine-

Perestroika, glasnost, presidentaalne valitsemissüsteem, uut moodi mõtlemine välispoliitikas

2. Kommunistliku süsteemi lagunemine-

Sametrevolutsioon, Saksamaa taasühinemine

3.Eesti Vabariigi taasiseseisvumine-

Laulev revolutsioon, Balti Kett, IME, fosforiidikampania, Rahvarinne, suveräänsusdeklaratsioon, MRP-AEG, perestroika, glasnost, rahareform, Kodanike komiteede liikumine, üleminekuperiood, augustiputš

4. Maailm 20. sajandi lõpul ja 21. sajandi algul-

Euroopa Liit

5. Tänapäeva globaalprobleemid-

Globaalprobleemid, terrorism

6.Eesti Vabariik tänapäeval-

Põhiseaduslik riigikord, kodanikuühiskond

Praktilised tööd ja lõiming kooliüritustega/õppeainetega:

Emakeel ja kirjandus: erinevate ajalooliste tekstide lugemine ja mõistmine, ainealase sõnavara kasutamine, õigekeelsusnõuded, lähiajaloo seostuvad näited maailmakirjandusest.

Võõrkeel: erinevad kultuurid ja traditsioonid, sõnavara täiendamine võõrkeeltest pärinevate mõistete ja nimedega.

Matemaatika: ajaarvamine, tabelite ja graafikute lugemine, vajalike andmete leidmine ja tõlgendamine.

Geograafia: looduskeskkonna ja geograafilise asendi mõju ühiskonna arengule, rahvastikuprotsessid ja globaalprobleemid kaasajal.

Füüsika/ tehnoloogia: tehnika ja tootmise areng 20.-21. sajandil, seos muutustega ühiskonnas.

Kunstiõpetus: erinevad 20. sajandi kunstistiilid.

Võimalusel õppekäik lähiajaloo seotud paikadesse.

Teadmised, oskused ja hoiakud:

Õpilane:

1. Eristab ajalooperioode ning iseloomustab neid põhitunnuste kaudu.
2. Mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja protsesside põhjusi ja tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid.
3. Seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajalooga, teab Eesti ajaloo pöördepunkte.
4. Mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal.
5. Mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide arengut ning riikide mõju maailmas.
6. Analüüsib inimeste igapäevaelu ja ühiskonnaelu muutumist ning linnade tähtsuse kasvu.
7. Mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele.
8. Mõistab kolonialismi ja rahvastikurände põhjusi ja tagajärgi minevikus ja tänapäeval globaalse ajaloo perspektiivis.
9. Analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust.
10. Mõistab, kuidas on kujunenud ja toiminud demokraatlik ühiskond minevikus, võrreldes tänapäevaga.
11. Mõistab, kuidas inimese käsitlus on ajas muutunud.
12. Kogub ajalooalast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi.
13. Eristab poliitilisi õpetusi, teab nende kujunemislugu.
14. Analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana.
15. Mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos

9.klassis käsitletakse valitud näiteid ja olulisemaid suundumusi lähiajaloo.

Õpilane:

- 1) iseloomustab põhitunnuste kaudu lähiajalugu
- 2) nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid;
- 3) toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;
- 4) arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda;
- 5) selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;
- 6) analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis;
- 7) analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel;
- 8) selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloo;
- 9) toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi;
- 10) võrdleb etteantud kriteeriumide põhjal elukorraldust maal ja linnas;
- 11) toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärgi;
- 12) toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist;
- 13) analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel;
- 14) teab demokraatiale iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani;
- 15) iseloomustab nüüdisaja demokraatlikku ühiskonda mõne riigi näitel;
- 16) loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest;
- 17) kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid hariduse, tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest;
- 18) toob näiteid hariduse, tervishoiu, sotsiaal- ja igapäevaelu valdkonnast eri ajastutel;
- 19) analüüsib allikate usaldusvärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist;
- 20) teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;
- 21) iseloomustab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas, analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatiale tänapäeval; 8. klass (19. sajandi poliitiliste liikumiste teke)
- 22) tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval;
- 23) kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda;

24) analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga;

25) toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist;

26) märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda;

27) selgitab, kuidas igal inimesel on võimalik olla traditsioonide hoidmise kaudu kultuuripärandi kandja;

28) märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju;

29) teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel;

30) selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud;

31) selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega.